

Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove
M. R. Štefánika 257/65, 075 01 Trebišov
Kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja

Akvizičná politika
Múzea a Kultúrneho centra južného Zemplína
v Trebišove

Úvod

V rokoch 2015 – 2016, prešli historické objekty kaštieľa a jazdiarne patriace Múzeu a Kultúrnemu centru južného Zemplína v Trebišove (ďalej len MaKcjZTV) rozsiahlou rekonštrukciou zo zdrojov EÚ. V rámci rekonštrukcie týchto objektov boli z priestorov kaštieľa demontované aj niekdajšie expozície. Po rekonštrukcií sa späť do kaštieľa vrátila iba Expozícia Tokajského vinohradníctva a vinárstva na Slovensku. V ostatných vznikol priestor pre nové expozície a výstavy. Zmenil sa aj charakter múzea. Múzeum sa už primárne nezameriava na dejiny poľnohospodárstva v regióne južného Zemplína. Napriek tejto zmene, boli v budovách mimo kaštieľa a areáli zachované Expozícia histórie poľnohospodárstva na východnom Slovensku so všetkými jej časťami (Parná oracia súprava, Vývoj mlatby, Poľnohospodárske stroje a mechanizmy), expozícia Tradičné remeslá južného Zemplína, expozícia Ľudový odev južného Zemplína aj expozícia Ľudová drevorezba a plastika Zemplína. V priestoroch zrekonštruovanej jazdiarne bola vytvorená nová expozícia – Expozícia poľovníctva a ochrany zveri.

V zrekonštruovaných priestoroch kaštieľa múzeum pripravuje nové expozície, ktoré budú prezentovať históriu regiónu južného Zemplína, mesta Trebišov, kaštieľa a šľachtických rodov, ktoré sú späté s ich dejinami. Na prízemí severného krídla sa nachádzajú galerijne priestory. Na prízemí južného krídla bude zriadená expozícia venovaná barónovi Štefanovi Dobóovi z Ruskej, jeho rodine a artefaktom z jeho rodinného hrobu, ktoré patria do zbierok múzea. Tieto vzácne zbierkové predmety neboli doposiaľ predmetom žiadnej výstavy ani expozície. Rovnako tak bude na prízemí južného krídla realizovaná aj expozícia regionálnych dejín južného Zemplína. Tá predstaví históriu tohto regiónu chronologicky, od praveku až do 50. rokov 20. storočia. Expozičné priestory na poschodí budú venované v oboch krídlach šľachtickým rodom Csáky, Szapáry a Andrássy, pre región najvýznamnejším osobnostiam z týchto rodov, predmetom, ktoré v minulosti patrili spomínaným rodom a ktoré reflektujú ich život a dobu.

Systematizácia východiskového zbierkového materiálu bola napriek týmto zmenám zachovaná. Zbierky sú rozčlenené do piatich fondov: *Fond archeológie*, *Fond histórie*, *Fond umenia*, *Fond národopisu* a *Fond poľnohospodárstva*. Tento systém však do budúcnosti ráta s obohatením o *Fond zoológie*.

Spôsob a proces akvizície

Predmetmi akvizícií MaKcjZTV sú hmotné predmety s historickou, vedeckou a informačnou hodnotou, ktoré odrážajú dejinný vývoj. V súlade s platnou legislatívou a v závislosti od finančných možností je akvizičná činnosť realizovaná formou:

- daru
- kúpy
- vlastným výskumom
- prevodom správy
- zámenou s iným múzeom alebo galériou

Proces akvizície reálne zabezpečujú odborní pracovníci so zaradením kurátor, v ktorých kompetencii je predkladanie návrhov na akvizíciu Komisii pre tvorbu zbierok MaKcjZTV a spracovanie náležitej dokumentácie, ako aj pracovníka so zaradením dokumentátor, ktorý spracováva administratívne náležitosti celého akvizičného procesu. V súlade s legislatívou a platnými internými predpismi MaKcjZTV, každý potencionálny zbierkový predmet posudzuje Komisia pre tvorbu zbierok, ako poradný orgán štatutárneho orgánu MaKcjZTV.

Procesu akvizície predchádza náležité posudzovanie potencionálneho zbierkového predmetu, jeho výpovednej a dokumentačnej hodnoty a zároveň predpokladov pôsobiť, ako symbol ním dokumentovanej skutočnosti. V podrobnom hodnotiacom procese sú stanovené základné kvantitatívne (typ, druh, forma, veľkosť, rozsah, početnosť a iné) a kvalitatívne (význam, hodnota, cena, využiteľnosť, práva, kontext s politikou inštitúcie a iné) charakteristiky potencionálnych zbierkových predmetov.

Z hľadiska posudzovania hodnoty, ako prioritnej charakteristiky, sú vo vzájomnej kombinácii, bez hierarchizácie, posudzované:

- kultúrno-historická a pramenná hodnota (nezávislá na veku predmetu)
- aspekt nenahraditeľnosti predmetu

Vedecko-výskumné výberové kritériá:

- historickosť, autenticita a unikátnosť výskytu
- jedinečnosť predmetu z pohľadu vývoja národných i všeobecných dejín

Kontextové kritériá:

- význam potencionálneho zbierkového predmetu pre tvorbu zbierok
- významné dosahy potencionálneho zbierkového predmetu (historické, kultúrne, vedecké a iné)

Fyzické výberové kritériá:

- fyzický stav
- umelecké a estetické aspekty spracovania
- unikátnosť a cennosť (materiálna)
- materiálový a technologický význam

Iné kritériá:

- celistvosť, neporušenosť, pri nadobúdaní kolekcií kompletnosť
- unikátnosť, zriedkavosť, vzácnosť (rodová príslušnosť)

Zhodnotené musia byť aj predpoklady múzea zabezpečiť pre daný predmet adekvátnu dlhodobú odbornú ochranu s cieľom jeho trvalého zachovania. Pri akvizíciách sú uprednostňované autentické doklady dokumentovanej skutočnosti, resp. originály. Vo vybraných prípadoch, najmä pri nedostupnosti, či neprímeraných nárokoch na odborné uloženie a odbornú ochranu, môžu byť predmetom akvizícií faksimile, repliky a modely.

Predmety kultúrnej hodnoty nadobúdané do zbierkového fondu MaKcjZTV

Fond archeológie

Do fondu archeológie sú nadobúdané predmety kultúrnej hodnoty prispievajúce ku komplexnej dokumentácii vývoja ľudskej spoločnosti a kultúry, hlavne v oblasti východného Slovenska. Zbierkové predmety dokumentujú spôsob života, kultúru, každodennosť, umenie, poľnohospodársku i priemyselnú výrobu prostredníctvom archeologického materiálu. Pozornosť je sústredená na archeologický materiál dokumentujúci obdobie od staršej doby kamennej do konca novoveku.

Nadobúdané predmety: skameneliny, štiepaná industria, pästné klíny, kamenné jadrá, kamenné nástroje, kosti, kostené nástroje, nástroje z rohoviny a parohu, venuše, pozostatky mazaníc, keramika, idoly, praslény, sekerky, plastiky, sekeromlaty, remeselné náradie, remeselné výrobky, kovové nástroje, kožené výrobky, streľky, zbrane, zbroj, textilie, šperky, predmety dennej potreby, kovový riad, sklenený riad, vitráže, mince, žetóny, medaile a plakety, kamenné architektonické články, sakrálné predmety, krstiteľnice, relikviáre, náhrobné kamene, tehly, kachlice, fragmenty omietok, fragmenty podláh, fragmenty strešných krytín, projektily palných zbraní, nábojnice.

Fond histórie

Do fondu histórie sú nadobúdané predmety kultúrnej hodnoty prispievajúce ku komplexnej dokumentácii vývoja ľudskej spoločnosti a kultúry, predovšetkým na území východného Slovenska. Zbierkové predmety dokumentujú spoločnosť a kultúru od včasného stredoveku do druhej polovice 20. storočia. Konkrétne sa pozornosť upriamuje na artefakty súvisiace s mestečkom Trebišov a niekdajším panstvom Trebišov, šľachtickými rodmi Perényi, Drugeth, Dobó, Zichy, Csáky, Szapáry, Andrásy, historickými pamiatkami v regióne južného Zemplína.

Nadobúdané predmety: nábytok – sedacie garnitúry, sofy, kreslá, taburety, stoly, stolíky, knižnice, komódy, skrine, vitríny, almáry, písacie stolíky a iné; bytové doplnky - hodiny, zrkadlá, svietniky, lustre, podstavce a iné; hudobné nástroje; knihy, dobová tlač, listiny, listy, pohľadnice, fotografie a iné; keramika, kamenina, porcelán a iné; zbrane – palné zbrane, chladné zbrane, delaborované streľivo a munícia, historická zbroj a jej jednotlivé časti; textilie – dobové odevy, uniformy, pokrývky hlavy, obuv, koberce, gobelíny, obrusy, prestieradlá a iné; šperky a módné doplnky; bytové a stolovacie doplnky z drahých a iných kovov; sakrálné predmety; medaile a plakety, vyznamenania, rády, odznaky a iné.

Fond umenia

Do fondu umenia sú nadobúdané predmety kultúrnej hodnoty prispievajúce k dokumentácii vývoja umenia ako tvorivej ľudskej činnosti v regionálnom, európskom a celosvetovom priestore. Pozornosť je sústredená na zbierkové predmety z obdobia od gotiky po súčasnosť.

Nadobúdané predmety: obrazy – olejomalba, akvarel, tempera, pastel, perokresba, ceruzokresba, uhlík, litografia, drevoryt, kovoryt, tlačovina a iné; plastiky - sochy, basreliéfy, reliéfy, busty, figúry z kameňa, drahého kameňa, dreva, kovu, drahého kovu, slonoviny, kosti, porcelánu, kameniny, keramiky, skla a iné.

Fond národopisu

Do fondu národopisu sú nadobúdané predmety kultúrnej hodnoty prispievajúce ku komplexnej dokumentácii vývoja ľudovej kultúry na území východného Slovenska so zreteľom na región južného Zemplína. Zbierkové predmety dokumentujú ľudovú kultúru od polovice 19. storočia do konca 20. storočia.

Nadobúdané predmety: ľudový odev a textil – sukne, košele, nohavice, klobúky, šatky, vlniaky, kožuchy, obuv, doplnky, tkaniny, výšivky, koberce, gobelíny a iné; ľudový nábytok a kuchynský inventár; ľudové bytové doplnky – hodiny, zrkadlá, lustre a iné; ľudové a sakrálné obrazy a predmety - olejomalby, malba temperami, malba na sklo, reprodukcie a iné; ľudové remeselné výrobky – kraslice, košíky, fujary, pišťaly, keramika, kováčske výrobky, kováčske nástroje, nástroje kolárov, výrobky kolárov, nástroje a stroje povrazníkov, listiny súvisiace s týmito remeslami; vinohradníctvo – putne, sudy, škopky, lieviky, kanvy, lisy, mlynčeky, filtre, vinohradnícke náradie, listiny súvisiace s vinohradníctvom a iné.

Fond poľnohospodárstva

Do fondu poľnohospodárstva sú nadobúdané predmety kultúrnej hodnoty prispievajúce ku kompletnej dokumentácii vývoja poľnohospodárstva na území východného Slovenska so zreteľom na región južného Zemplína. Zbierkové predmety dokumentujú poľnohospodársku a remeselnú činnosť od stredoveku do konca 20. storočia.

Nadobúdané predmety: parné oracie súpravy, poľnohospodárske mechanizmy – traktory, mláťačky, sejačky, pluhy, hrabačky, stabilné motory, drevené vozy, vejačky a iné.

Záver

Akvizičná politika MaKcjZTV zohľadňuje zameranie múzea. Jedným z hlavných cieľov MaKcjZTV, ako fondovej inštitúcie, je systematické budovanie zbierkového fondu, ako obrazu vývoja ľudskej spoločnosti, umenia doby a kultúry. Pri nadobúdaní vybraných zbierok sa riadi odbornými kritériami, platnou legislatívou a vlastnými internými predpismi. Každému procesu akvizície predchádza viacstupňové posúdenie potenciálneho zbierkového predmetu s cieľom minimalizovať subjektivitu prisudzovania muzeality. Pri rozhodovaní o zaradení predmetov do zbierkového fondu sú okrem odborných kritérií zohľadňované možnosti múzea poskytnúť danému predmetu náležitú a zodpovednú ochranu, najmä vo forme dlhodobého odborného uloženia (kapacity a podmienky depozitárov) a systematickej odbornej ochrany (konzervovanie). Zároveň sa však do akvizičnej politiky premietajú výsledky systematického a neustále prebiehajúceho zhodnocovania zbierok a aktuálneho stavu a vývoja spoločnosti. Využívané sú všetky spôsoby nadobúdania zbierkových predmetov, t. j. darom, kúpou, vlastným výskumom, prevodom správy, zámenou s iným múzeom alebo galériou. Finančná náročnosť získavania potenciálnych zbierkových predmetov formou kúpy, najmä s dokumentačnou hodnotou so vzťahom k prezentácií šľachtických rodov a umeleckých zbierok z ich vlastníctva, si vyžaduje využívanie financií z projektov nezávislých verejnoprávnych inštitúcií a fondov zabezpečujúcich podporu umeleckých aktivít a kultúry. Konkrétne krátkodobé ciele akvizičnej činnosti MaKcjZTV sú spracúvané formou akvizičných plánov a zámerov na obdobia 2 až 5 rokov.

V Trebišove,

6. 1. 2017

Navrhuje:

Mgr. Jakub Šnajder

historik, kurátor fondu histórie

.....

Schválil:

Mgr. Beáta Kereštanová

riaditeľka

.....